


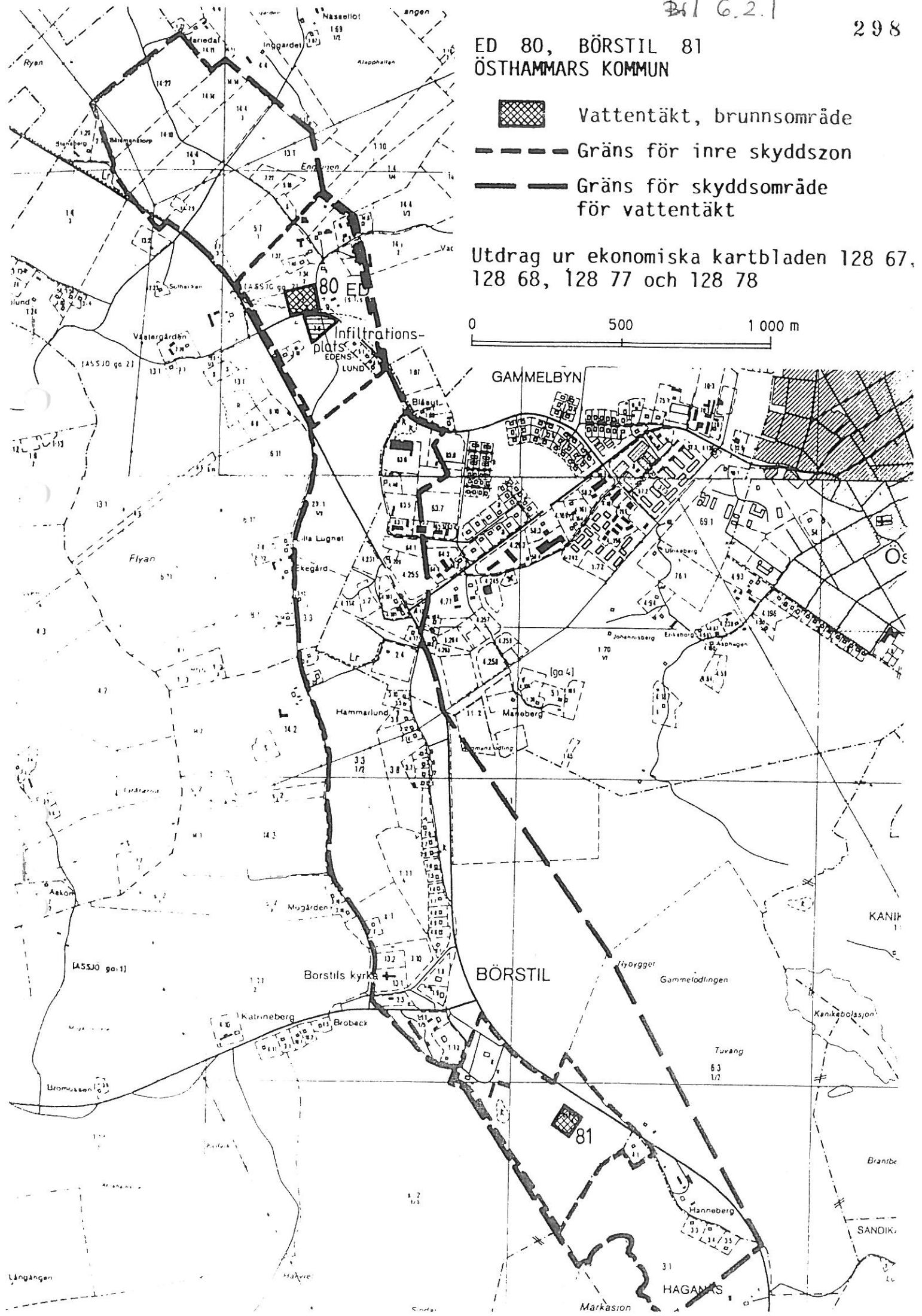
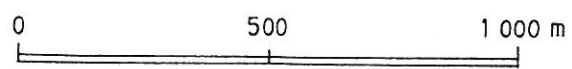


ED 80, BÖRSTIL 81 ÖSTHAMMARS KOMMUN

-  Vattentäkt, brunnsområde
-  Gräns för inre skyddszon
-  Gräns för skyddsområde för vattentäkt

Utdrag ur ekonomiska kartbladen 128 67, 128 68, 128 77 och 128 78



31-6-2-1

ARKIVEX
230

Avskrift

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT
VATTENDOMSTOLEN

DOM

s 1 (14)

21.7.1975

VA 68/74

Stockholm

Aktbil 15

I DOMSTOLEN

särskilt förordnade vattenrättsdomaren Mats Ericsson, fastighetsrådet Bengt H:son Falk samt nämndemännen Sigvard Eriksson, Östhammar, och Per-Gunnar Hellström, Norrtälje

SÖKANDE

Östhammars kommun

SAKEN

lagligförklaring av grundvattentäkt m m

ANSÖKAN

I ansökan som inkom till vattendomstolen 10.7.1974 har Östhammars kommun anhållit dels om lagligförklaring av befintlig grundvattentäkt på Börstilsby 1:1 i Börstils socken, Uppsala län, dels om tillstånd att därur utta 1 100 m³ om dygnet i medeltal per år, dock högst 1 600 m³ under ett dygn, dels om lagligförklaring av befintlig infiltrationsanläggning på Ed 3:7 i Börstils socken och om rätt att däri infiltrera ovannämnda vattenmängder, dels om tillstånd att ur befintliga brunnar på Ed 3:6 och 3:7 utta 1 600 m³ om dygnet i medeltal per år, dock högst 2 300 m³ under ett dygn, dels om fastställande av skyddsområde och skyddsbestämmelser för vattentäkterna, dels ock om rätt att utnyttja, bibehålla och underhålla befintlig tillförselledning från vattentäkten på Börstilsby 1:1 till infiltrationsanläggningen på Ed 3:7 med grenledning till distributionsnätet från landsvägsinfarten samt befintlig huvudledning från Ed 3:7 till Östhammar 22:10.

DVA 53/75

TIDIGARE TILLSTÅND

I dom av Österbygdens vattendomstol 7.2.1953 i mål AD 49/1950 lagligförklarades Östhammar stads grundvattentäkt på Ed 3:6 och 3:7 samt lämnades staden tillstånd att ur densamma utta 15 500 m³ vatten i månaden, dock högst 700 m³ under ett dygn. Vattendomstolen förordnade vidare om vattentäktfastighet, Ed 3:7, och om skyddsområde och skyddsbestämmelser. Domen vann i hithörande delar laga kraft.

KOMMUNENS TALAN

Kommunen har till stöd för sin talan åberopat bl a en av VIAK AB upprättad och 15.10.1963 dagtecknad "Redogörelse för hydro-geologiska undersökningar med provpumpning vid Börstil för vattenförsörjningen inom Östhammars stad".

Kommunen har i huvudsak anfört följande.

Vattenbehov och vattentillgång

Centralorten Östhammar har för närvarande ca 3 100 personer anslutna till det kommunala vattenledningsnätet. Antalet förbrukare väntas år 1980 ha ökat till ca 4 100. Samhällets vattenförsörjning tillgodoses från grundvattenförekomster i Börstilsåsen vid Ed och Börstil, varvid vatten överförs från Börstil för infiltration vid Ed. Medeldygnsförbrukningen uppgår för närvarande till ca 970 m³. Enligt ansökningskriften förväntas medeldygnsförbrukningen 1980 uppgå till 1 600 m³ och maximidygnsförbrukningen till 2 300 m³. Vid huvudförhandlingen har kommunen meddelat att nya prognoser visar att förbrukningen kommer att stiga något långsammare. Grundvattentillgången vid Ed torde under längre torr- och köldperioder, då grundvattenmagasinet uttömts, ej överstiga 430 m³/dygn. Grundvattentillgången vid Börstil bedöms uppgå till ca 700 m³/dygn under motsvarande förhållanden. I samband med snösmältningen överstiger emellertid tillflödet avsevärt denna vattenmängd och större

uttag än $700 \text{ m}^3/\text{dygn}$ är därför möjligt vid normala väderförhållanden. Genom överföringen av vatten till Ed kan grundvattenmagasinet där hållas väl fyllt under tider med rikligt grundvattentillflöde. Då extremt låga tillflöden uppkommer kan därefter magasinet tas i anspråk tillsammans med ett fortgående uttag av $700 \text{ m}^3/\text{dygn}$ vid Börstil och det naturliga lägsta tillflödet vid Ed, $430 \text{ m}^3/\text{dygn}$. Utnyttjade på detta sätt bör grundvattentillgångarna vid Ed och Börsil tillsammans kunna ge ca $1\ 600 \text{ m}^3/\text{dygn}$ och således vara tillräckliga för kommunens behov åtminstone till år 1980.

Brunnar och infiltrationsanläggning

Uppfordringsanordningarna vid Ed utgörs av två schaktbrunnar vilka tidigare varit föremål för vattendomstolens prövning. Utöver dessa bedöms ytterligare en brunn bli erforderlig. Den föreslås bli utförd vid rörborrning (Rb) 5903, vars läge är angiven på ritning, bilaga 4 till ansökningsen. Vid Börstil har anlagts en rörbrunn av grusfiltertyp med en kapacitet vid laminär inströmning av $1\ 700 \text{ m}^3/\text{dygn}$. Även här torde erfordras ytterligare en brunn, vilken kan läggas in till den befintliga.

Infiltrationsanläggningen vid Ed utgörs av en avsättningsbassäng för utfälld kalk och en infiltrationsbassäng. Bassängernas ytor är resp 320 och 315 m^2 . Överföringen från Börstil sker medelst en ca 2 km lång ledning med diametern 150 mm.

Vattentäktfastighet

Som vattentäktfastighet för grundvattenuttaget i Börstil föreslås Börstilsby 1:1.

Ledningsservitut

Kommunen anhåller att vattendomstolen till förmån för Börstilsby 1:1 och Ed 3:7 meddelar servitut enligt 2 kap 45 § vattenlagen i de fastigheter som anges i bilagorna 24-26 i ansökningen (se domsbilaga 1). De ledningar som avses med servituten är dels befintlig ledning från Börstilsby 1:1 till infiltrationsanläggningen på Ed 3:7 med grenledning från landsvägsinfarten mot Östhammar, dels befintlig ledning från Ed 3:7 till Östhammar 22:10. Ledningarnas sträckning framgår av bilagorna 20-23 till ansökningen. Servituten bör ge kommunen rätt att för framtiden bibehålla vattenledningarna samt ge rätt till tillträde till ledningsområdena för tillsyn, reparation och underhåll av ledningarna.

Skyddsområde och skyddsbestämmelser

Till skydd mot förorening av vattentäkterna föreslår kommunen att vattendomstolen förordnar om skyddsområde och skyddsbestämmelser för vattentäkterna. Skyddsområdets föreslagna utsträckning och vilka fastigheter som omfattas därav framgår av ansökningsbilagorna 4 och 28 (se domslutet). Med ändring av vad som framgår av skyddsområdeskartan skall emellertid för hela området gälla gemensamma bestämmelser. Förslag till skyddsbestämmelser redovisas i bilaga 27 (se nedan i domslutet). Kommunen har låtit inventera förekomsten av avloppsanläggningar och oljeupplag inom skyddsområdet. Åtgärder beträffande befintliga avloppsanläggningar har därvid befunnits ej erforderliga. Vissa oljeupplag överensstämmer ej med därom givna föreskrifter och erforderliga åtgärder bör därför bekostas av vederbörande ägare.

Höjdsystem

Höjdangivelserna i ansökningen hänför sig till en fixpunkt belägen ostnordost om vägskälet, där landsvägen till Öst-

hammar tar av i sydostlig riktning från landsvägen Harg-
-Forsmark. Fixen utgörs av en koppardubb i stor sten 147 m
ostnordost om vägvinkelspetsen i västra kanten av skogshol-
me och har höjden +14,33 m i rikets allmänna höjdsystem 1900.

ERINRINGAR

Skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län har såsom arrendator
av Gammelbyn 1:24 och 3:1 yrkat ersättning för skador som
kan komma att uppstå för styrelsens skogsplantaskola till
följd av ledningsdragning och skyddsområdesbestämmelser.

Kommunen har uppgivit att skador till följd av den redan
nedlagda ledningen har ersatts.

Östhammars pastorat har såsom ägare till Prästgården 1:1
samt Börstilsby 5:1 och 6:1 yrkat ersättning för eventuel-
la skador på brunnar på fastigheten och för intrång om
skyddsbestämmelserna leder till inskränkning i möjlighe-
terna att använda gödselmedel i jordbruket.

Kommunen: Den till fastigheterna hörande brunnen har hit-
tills varit tillräcklig. Om det skulle behövas, är det re-
lativt enkelt att ordna med kommunalt vatten. Normal jord-
bruksdrift torde ej inverka menligt på kommunens vatten-
täkt.

Gösta Jansson, Ed 2:22 m fl, har - med frångående av vad
han i sin erinringsskrift yrkat - hemställt att vattendom-
stolen förklarar kommunen skyldig att bekosta anslutning
av hans fastighet till det kommunala avloppsnetet, därest
detta i en framtid skulle visa sig nödvändigt för att för-
hindra förorening av kommunens vattentäkt.

Kommunen har bestritt att kommunen ges ett dylikt åläggande alldenstund fastighetens avloppsanläggning är belägen utanför det föreslagna skyddsområdet. Beträffande det på Ed 13:1 belägna, Jansson tillhöriga grustaget, har kommunen förklarat att skyddsbestämmelserna ej utgör hinder mot att grus uttas till fastställd nivå.

Statens vägverk genom vägförvaltningen i Uppsala län har förbehållit sig rätt att vidta de åtgärder som erfordras för vägunderhållet bl a spridning av vägsalt.

Kommunen har förklarat sig inte ha något att erinra mot normalt underhåll - även användning av vägsalt - av allmänna vägarna 76 och 78.

OFÖRUTSEDD SKADA

Kommunen har medgivit att tiden för anmälan av oförutsedd skada bestäms till 20 år.

RÄTTEGÅNGSKOSTNADER

Gösta Jansson har i ersättning för sina kostnader å målet yrkat ersättning med 6 180 kr 60 öre, varav 5 900 kr för ombudsarvode och 280 kr 60 öre för ombudets utlägg.

Kommunen har överlämnat yrkandet till domstolens avgörande.

DOMSKÅL

Det förekommer ej anledning till antagande att med ansökningsen avsedda anläggningar och vattenuttag strider mot allmänna intressen eller enskild rätt eller eljest mot vattenlagens regler angående grundvattentäkt. Ansökningen skall därför bifallas.

Om det till följd av kommunens vattenuttag skulle uppstå skad på enskilda brunnar bör fastighetsägare hänvisas att föra talan på sätt som stadgas om oförutsedda skador.

Beträffande avloppsanläggningen på Ed 13:1 finner vattendomstolen ej anledning att i förevarande sammanhang pröva frågan huruvida kommunen skall åläggas bekosta anslutning av fastigheten till kommunens avloppsanläggning. Av Jansson framställt yrkande skall därför ogillas.

DOMSLUT

Tillstånd

Vattendomstolen lagligförklarar jämlikt 2 kap 53 § vattenlagen kommunens vattentäkt på Börstilsby 1:1 och infiltrationsanläggning på Ed 3:7 samt lämnar kommunen tillstånd att dels från vattentäkten på Börstilsby 1:1 utta grundvatten intill 1100 m³/dygn i medeltal för året, dock högst 1600 m³ under ett dygn, dels infiltrera detta vatten i infiltrationsanläggningen på Ed 3:7 och dels under förutsättning att erforderlig infiltration sker från vattentäkten på Ed 3:6 och 3:7 utta intill 1600 m³/dygn i medeltal för år, dock högst 2300 m³ under ett dygn.

Vattendomstolen lämnar vidare kommunen tillstånd att jämlikt 2 kap 45 § vattenlagen till förmån för Börstilsby 1:1 och Ed 3:7 på fastigheter förtecknade i domsbilaga 1 bibehålla ledningar för vattnet med sträckning enligt i målet ingivna kartor aktsid 97-100, dels från brunnen på Börstilsby 1:1 till infiltrationsanläggningen på Ed 3:7 med grenledning från landsvägsinfarten mot Östhammar och dels från Ed 3:7 till Östhammar 22:10, innefattande rätt till tillträde till ledningsområdena för tillsyn, reparation och underhåll av ledningarna.

Vattentäktsfastighet

Rätten att utta grundvatten på Börstilsby 1:1 skall för framtiden vara förenad med denna fastighet såsom vattentäktsfastighet.

Kontroll

För mätning av uttagna vattenmängder skall på lämpliga platser i anslutning till vattentäkterna finnas summerande vattenmängdsmätare. Kommunen skall föra anteckningar om de vattenmängder som dagligen tillgodogörs samt hålla dessa anteckningar tillgängliga för sakägare som önskar ta del av desamma.

Kommunen åläggs att fortlöpande kontrollera grundvattenståndet omkring brunnarna vid Ed och Börstilsby genom observationer en gång i månaden i ett lämpligt antal rörborrningar samt föra anteckningar därom.

Anteckningar som nu sagts skall bevaras under den för anmälan om oförutsedd skada nedan bestämda tiden. Efter utgången av denna tid må de förstöras i den mån de är äldre än tio år.

Enskilda brunnar

Uppstår till följd av det nu lämnade tillståndet vattenbrist i brunnar på Prästgården 1:1, Börstilsby 5:1 eller 6:1 får talan i anledning därav föras på sätt nedan anges för oförutsedd skada.

Av ägaren till Ed 13:1 m fl fastigheter framställt yrkande lämnas utan bifall.

Oförutsedd skada

Om grundvattnets tillgodogörande i nu medgiven omfattning vållar skada eller intrång, som vattendomstolen ej förutsett må den som lider skadan eller intrånget jämlikt 2 kap 51 § vattenlagen framställa ersättningsanspråk senast år 1994. Är

skadan eller intrånget av betydighet må inom samma tid ta-
lan föras enligt reglerna i samma paragrafs andra stycke.

Skydd för vattentäkterna

Vattendomstolen förordnar med stöd av 2 kap 62 § vattenla-
gen att till skydd för vattentäkterna å Börstilsby 1:1 samt
Ed 3:6 och 3:7 skall gälla följande bestämmelser.

Skyddsbestämmelser för vattentäkter på Börstilsby 1:1 och Ed 3:6 och 3:7

Skyddsområdet är utmärkt på en av VIAK AB upprät-
tad och 1.7.1971 dagtecknad ritning fogad som bi-
laga 4 till ansökan hos Södertörns tingsrätt, vat-
tendomstolen, i mål VA 68/74.

1. Bestämmelser till skydd mot skadlig infiltration

1.1 Förvaring och hantering av brandfarlig vara
skall ske på sätt som framgår av förordningen om
brandfarliga varor den 1.12.1961 och med hänvis-
ning till kommerskollegiets gällande bestämmelser.

1.2 Förvaring av andra ämnen än i föregående punkt,
som ej eller endast i ringa grad påverkas av natur-
liga reningsprocesser i jordlagren.

Exempel på hithörande ämnen: tjärprodukter (fenol),
träimpregneringsmedel, gifter för skadedjursbekämp-
ning och växtutrotning, vägsalt, kemikalier för in-
dustrier.

Cisterner, fordon och maskiner, som innehåller mer
än 100 l av ifrågavarande ämnen i flytande form och
som lämnas utan tillsyn mer än 5 timmar i följd skall
föras med tät uppsamlingsanordning rymmande hela
vätskemängden.

Upplag av ifrågavarande ämnen i fast form skall va-
ra försedda med tät botten samt tak.

Uppsamlingsanordning kan undvaras under förutsätt-
ning av daglig kontroll beträffande spill och läckage.

1.3 Förvaring av övriga ämnen.

Exempel på hithörande ämnen: gödsel, urin, latrin, ensilage, vätska från avlopp.

Cisterner och upplag för ifrågavarande ämnen skall vara helt täta och risk för bräddning, exempelvis vid regntillfällena, får ej föreligga.

Enklare anordningar kan efter tillstånd av hälsovårdsmyndigheten godtagas under förutsättning att risk ej föreligger att grundvattnets beskaffenhet vid vattentäkten försämras.

1:4 Påfyllning och tappning av för grundvattnet skadliga ämnen skall ske under ständig uppsikt, så att läckage ej kan uppstå.

1:5 Behållare (i förekommande fall påfyllningsrör) och upplag skall förses med skylt, som anger belägenhet inom skyddsområde för grundvattentäkt.

1:6 Ledningar och brunnar för avlopp eller andra för grundvattnet skadliga ämnen skall vara täta.

1:7 Utsläpp av avloppsvatten på eller i mark får ej äga rum. Vederbörande hälsovårdsmyndighet kan dock medge tillstånd till avloppsutsläpp efter utförande av anvisade åtgärder, om det med hänsyn till avloppsvattnets mängd och beskaffenhet, markbeskaffenheten, grundvattenytans läge och lutning m m kan ske utan risk för grundvattnet.

1:8 Spridning av för grundvattnet skadliga ämnen får endast ske i den omfattning, som erfordras för normalt nyttjande av fastighet för jordbruk och skogsbruk samt för sedvanligt underhåll av vägar.

1:9 Skyddsanordningar, behållare och ledningar med för grundvattnet skadliga ämnen skall tillses och skötas så, att risk för skadegörelse ej kan uppstå.

2. Bestämmelser till skydd mot skador i samband med schaktningsverksamhet

2:1 Större schaktningsarbeten av permanent natur, t ex grus- och sandtäkt, får icke ske till lägre nivå än som motsvarar 1 m över högsta grundvattenyta, vilken får bestämmas i varje enskilt fall på grund

av skyddsområdets stora utsträckning i isälvsstråkets längdriktning.

2:2 Efterbehandling av schaktningsarbeten får ej ske på sådant sätt, att nybildning av grundvattnet väsentligt minskar eller grundvattnet förorenas. Fyllningsmassor får ej innehålla organiskt material eller andra för grundvattnet skadliga ämnen.

Fastigheter som berörs av skyddsbestämmelserna

Följande fastigheter berörs helt eller delvis av skyddsbestämmelserna: Börstilsby 1:4-1:9, 2:3, 2:5-2:8, 3:3-3:5, 3:7-3:10, 3:12, 3:14-3:17, 4:6, 4:8, 4:9, 5:1, 6:1, 6:3, 7:1 och 8:1, Ed 1:4, 1:10, 1:34, 1:37, 1:40, 2:22, 3:1, 3:3, 3:9, 3:10, 3:13, 5:7, 5:18, 13:1, 14:1, 14:4, 14:10, 14:14, 14:22 och 14:23, Edenslund 4:1, 5:1 och 6:1, Gammelbyn 4:40, 4:71, 4:72, 4:105, 4:114, 4:173, 4:181, 4:185, 4:191, 4:200, 4:231, 4:240, 63:1 och 63:5, Haganäs 3:1, 3:3, 3:4, 3:5 och 4:1, Kyrkogården 1:1 och 2:1, Köpmansvret 2:1 och Prästgården 1:1 samt samfälld mark för Eds by, för Börstilsby by och för Gammelbyns skifteslag.

Rättegångskostnader

Gösta Jansson tillerkänns ersättning för sina kostnader å målet med sextusenettundraåttio (6 180) kr 60 öre, varav 5 900 kr för ombudsarvode och 280 kr 60 öre för ombudets kostnader. Ersättningen skall utgå med lagstadgad ränta.

FULLFÖLJDSHÄNVISNING

Talan mot domen, se domsbilaga 2

På vattendomstolens vägnar:

Bestyrks i tjänsten:

Mats Ericsson



Domsbilaga 2

FULLFÖLJD SHÄNVISNING

Vill part överklaga domen skall han anmäla detta muntligen eller skriftligen hos vattenrättsdomaren eller annan behörig tjänsteman vid domstolen (vadeanmälan). Wadeanmälan skall ske inom två veckor från domsens datum eller senast 4.8.1975 före tjänstetidens slut.

Vill part som gjort vadeanmälan fullfölja överklagandet skall han göra detta skriftligen. Skriften (vadeinlagen) skall ha kommit in till vattenrättsdomaren inom fyra veckor från domens datum eller senast 18.8.1975 före tjänstetidens slut. Den skall vara ställd till vattenöverdomstolen.

Har part fullföljt talan mot domen inom föreskriven tid, får motparten överklaga även efter vadetidens utgång. Detta skall ske skriftligen. Skriften (vadeinlagen) skall ha kommit in till vattenrättsdomaren inom två veckor från vadetidens utgång. Den skall vara ställd till vattenöverdomstolen. Denna vadetalan förfaller om den första vadetalan återkallas eller förfaller.

Anmärkningar

1 Wade- eller besvärslinlaga kan lämnas till vattenrättsdomaren genom bud eller sändas in med posten i frankerat brev.

2 Har part ej gett in tillräckligt antal avskrifter av inlaga som skall delges motpart, ombesörjer domstolen på partens bekostnad de avskrifter som behövs för delgivningen.

3 Övriga upplysningar kan erhållas från domstolen. Dess adress och telefonnummer är

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT

Vattendomstolen

Box 510

101 26 STOCKHOLM 1

Tel 08/ 24 11 90